

Umowy cywilnoprawne wg k.c.

1

- **umowa o dzieło** – przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia (art. 627 k.c.)
- **umowa zlecenia** – przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie (art. 734 k.c.)
- **umowa o świadczenie usług** – do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.)

Umowa zlecenia czy umowa o dzieło?

Przyjmujący zlecenie zobowiązuje się dokonać pewnych czynności na rzecz dającego zlecenie, przy czym działania zleceniobiorcy **nie muszą** zakończyć się uzyskaniem określonego rezultatu, co w praktyce oznacza, że **wymierny rezultat czynności wykonanych w ramach umowy zlecenia nie jest wykluczony.**

Umowa zlecenia czy umowa o dzieło?

Umowa o dzieło (art. 627 k.c.) jest umową REZULTATU, co oznacza, że jej przedmiotem jest osiągnięcie zindywidualizowanego efektu (dzieła), niezależnie od rodzaju i intensywności świadczonej w tym celu pracy i staranności wykonawcy. Zawierając taką umowę strony powinny dokładnie określić dzieło, które ma powstać w następstwie wykonania umowy. Rezultat ten musi być przy tym obiektywnie osiągalny, pewny i sprawdzalny, czyli zdalny do poddania sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych.

Umowa zlecenia czy umowa o dzieło?

4

W praktyce często **umowę o dzieło nazywa się „umową rezultatu”, a umowę zlecenia „umową starannego działania”.**

Przedmiotem umowy zlecenia jest bowiem wykonywanie pewnych czynności, w określonym czasie, z zachowaniem należytej staranności.

Przedmiotem umowy o dzieło jest wykonanie przez przyjmującego zamówienie oznaczonego, konkretnego dzieła.

Dzieło to może mieć różny charakter: materialny lub niematerialny, samoistny lub niesamoistny (będzie istniało niezależnie od wykonawcy) i zawsze możliwy do obiektywnego zweryfikowania.

Umowy cywilnoprawne w orzecznictwie

5

W ostatnich latach w orzecznictwie wskazuje się na następujące cechy odróżniające umowę o dzieło od umowy zlecenia:

- dzieło jest wytworem przyszłym (wyrok SN 06.08.2014 r.)
- w wyniku działań przyjmującego powstaje konkretny indywidualnie oznaczony rezultat (wyrok SN 10.07.2014 r.)
- istnieje możliwość weryfikowania powstałego rezultatu ze względu np. na istnienie wad fizycznych (wyrok SN 27.03.2013 r.)
- wynagrodzenie zależne jest od wartości dzieła, a nie od liczby powtarzanych czynności (wyrok SN 10.07.2014 r.)

Umowy cywilnoprawne w orzecznictwie

6

- dzieło ma stać się wartością niezależną od wykonawcy, a zatem może być przedmiotem obrotu (wyrok SN z 10.07.2014 r.)
- przyjmujący zamówienie odpowiada za rezultat, a nie za staranne działanie (wyrok SA Białystok 18.09.2013 r.)
- stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło nie ma charakteru zobowiązania trwałego, ciągłego (wyrok SN z 06.04.2011 r.)
- określony rezultat umowy o dzieło powinien mieć indywidualny charakter i niezależny od działania wykonawcy byt, wiążący się z możliwością uzyskania samodzielnej wartości w obrocie (wyrok SA Gdańsk z 28.02.2013 r.)

Umowy z przeniesieniem praw autorskich

7

„(...) jeżeli przedmiotem umowy o dzieło ma być utwór w rozumieniu art.1 ust.1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, to wówczas przedmiot oznaczenia dzieła powinien być tak określony, aby obowiązkiem przyjmującego zamówienie było **dostarczenie zamawiającemu dzieła będącego rezultatem działalności twórczej, o indywidualnym charakterze, ustalonego w skonkretyzowanej przez strony postaci.**”

Umowy cywilnoprawne w interpretacjach ZUS

Na stronach ZUS czytamy m.in.:

„Dzieło powinno być wyrazem kreatywności i umiejętności. W przypadku zaś umowy zlecenia, czy umowy o świadczenie usług przedmiotem jest zobowiązanie do wykonywania określonych czynności. Na pierwszy plan wysuwa się zatem w przypadku umowy o dzieło zobowiązanie wykonawcy nie do samego działania, lecz do uzyskania określonego dzieła, jako rezultatu tego działania.”

„W umowie o dzieło rezultat, do którego osiągnięcia zobowiązuje się przyjmujący zamówienie, powinien być obiektywnie pewny. W przypadku zlecenia – brak jest pewności, czy czynności, do których zobowiązał się zleceniobiorca doprowadzą do zamierzonego rezultatu.”

Umowy cywilnoprawne w interpretacjach ZUS

9

Na stronach ZUS czytamy m.in.:

„W umowie o dzieło – przyjmujący zamówienie odpowiada za osiągnięcie bądź brak osiągnięcia umówionego rezultatu, do którego się zobowiązał, bez względu na to, czy dołożył należytej staranności przy jego wykonywaniu. Ryzyko obciąża przyjmującego zamówienie. W umowie zlecenia zleceniobiorca odpowiada natomiast za brak należytej staranności przy wykonywaniu czynności, ale już nie za jej wynik. W umowie zlecenia ryzyko nieosiągnięcia rezultatu obciąża zleceniodawcę. Zleceniobiorca nie odpowiada za brak rezultatu, do którego miały doprowadzić podejmowane czynności, o ile zleceniobiorcy nie można zarzucić braku należytej staranności.”

Na co zwracać uwagę, by ZUS miał mniejsze szanse na zakwestionowanie naszej umowy?

10

Argumenty ZUS

„cykliczność uniemożliwia uznanie danej umowy za umowę o dzieło”

Kontrargumenty płatnika

W przepisach nie ma ograniczeń w tym zakresie, co oznacza, że nie istnieje zakaz cyklicznego zawierania kolejnych umów o dzieło. Strony mogą zawrzeć ich dowolną ilość w dowolnym czasie. Z samej treści umowy powinno jednak wynikać każdorazowo zamówienie na wykonanie konkretnego, określonego indywidualnie, wymiernego rezultatu w postaci oznaczonego dzieła.

Na co zwracać uwagę, by ZUS miał mniejsze szanse na zakwestionowanie naszej umowy?

11

Argumenty ZUS

„z działań wykonawcy nie wynika konkretny rezultat”,
„trudno określić konkretny rezultat, jaki miał wynikać z zawartej umowy”

„w wyniku wykonywania powtarzających się czynności, nie powstał nowy wytwór – dzieło”

Kontrargumenty płatnika

Działania wykonawcy zawsze muszą zakończyć się konkretnym rezultatem. Treść umowy powinna możliwie dokładnie wskazywać ten końcowy rezultat. Należy w treści umowy – jeśli to możliwe – określić zasady odbioru dzieła ze wskazaniem, do czego ono zostanie wykorzystane. Warto mieć protokół odbioru dzieła, listę poprawek (jeśli była sporządzona), protokół ostatecznego odbioru.

Na co zwracać uwagę, by ZUS miał mniejsze szanse na zakwestionowanie naszej umowy?

12

Argumenty ZUS

„wykonywanie czynności nie nosi cech indywidualnej kreatywności, myśli twórczej, którą powinno cechować się dzieło”

„w umowie nie określono terminu wykonania dzieła”

Kontrargumenty płatnika

Nie można zakładać, że na podstawie umowy o dzieło wykonuje się wyłącznie prace twórcze lub artystyczne, lecz także zwykłe dzieła o ile tylko kończą się uzyskaniem konkretnego rezultatu.

W przepisach nie ma wymogu określenia terminu odbioru dzieła. Jednak dla celów dowodowych w umowie należy bezwzględnie wskazać ostateczną datę ukończenia dzieła i procedurę jego odbioru.

Na co zwracać uwagę, by ZUS miał mniejsze szanse na zakwestionowanie naszej umowy?

13

Argumenty ZUS

„Zamawiającemu zależało na starannym wykonaniu powtarzalnych, ciągłych czynności, nie zaś na uzyskaniu zindywidualizowanego wytworu.”

„W umowie wykonawca zobowiązał się do działania z najwyższą starannością”

Kontrargumenty płatnika

Zamawiający nie ingeruje w charakter podejmowanych czynności, a weryfikacji poddaje jedynie końcową jakość zamówionego dzieła. Nie ma zakazu działania z najwyższą starannością, jeżeli wykonawca ostatecznie jest rozliczany z rezultatu działań. Należy jednak w umowie unikać sformułowań „działanie z należytą starannością”, gdyż ZUS często utożsamia je z zasadą „starannego działania”, którą automatycznie przypisuje umowie zlecenia.

Przykładowe wyroki sądów

14

„Nie stanowi umowy o dzieło umowa na przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z danej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy, bowiem wskazuje to, że zamawiający nie jest zainteresowany określonym dziełem intelektualnym o indywidualnym charakterze.”

„Możliwa jest umowa o dzieło, nieobjęta obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, której przedmiotem jest wygłoszenie wykładu, pod warunkiem jednak, że wykładowi można przypisać cechy utworu. Te warunki spełnia tylko wykład naukowy (cykl wykładów), o charakterze niestandardowym, niepowtarzalnym, wypełniający kryteria twórczego i indywidualnego dzieła naukowego. Ochronie prawa autorskiego nie podlegają działania polegające na wykonywaniu czynności wymagającym określonej wiedzy i zdolności do jej przekazania, zatem konieczne jest wykazanie, że wykonawcy przysługują prawa autorskie, którymi zadysponował na rzecz zamawiającego.”

Przykładowe wyroki sądów

15

„Wyszkolenie kierowcy nie ma charakteru czynności przynoszących konkretny, indywidualny rezultat niematerialny, lecz jest realizowane w ramach starannego działania, właściwego wykonania usług, choćby bez nadzoru ze strony zamawiającego.”

„Przedmiotem każdej z umów zawartych przez zamawiającego z wykładowcą było przeprowadzenie cyklu wykładów wygłaszanych w częściach. Treścią tych umów nie było zatem osiągnięcie materialnego rezultatu, czy też pomyślnego wyniku podejmowanych czynności, bo przy tego rodzaju usługach nie jest to możliwe. Przyjmując zamówienie zobowiązał się jedynie do starannego przeprowadzenia wszystkich czynności niezbędnych do przeprowadzenia wykładów, nie przyjmując na siebie odpowiedzialności za ich rezultat. Takiemu zobowiązaniu nie można przypisać cech umowy o dzieło.”

Przykładowe wyroki sądów

16

„Nie można podzielić zarzutu skarżącego, że w sprawie rezultatem umowy o dzieło może być również organizacja i przeprowadzenie egzaminu, w którym uczestniczył zainteresowany jako członek komisji. Wykonywał on bowiem typowe czynności, co do których wymagana jest staranność, a nie konkretny efekt.”

„Obowiązków polegających na przygotowaniu i przeprowadzeniu zajęć – choćby w oparciu o samodzielnie wybrane i przystosowane materiały dydaktyczne i własny program – nie można uznać za dzieło, ponieważ nie przynoszą one konkretnego, samoistnego, oznaczonego rezultatu. W przypadku przeprowadzenia zajęć z języka obcego, nawet w oparciu o samodzielnie przygotowany program i pomoce naukowe, nie występuje rezultat ucieleśniony w jakiegokolwiek postaci. Jest to wyłącznie staranne działanie wykonawcy umowy, który stosownie do posiadanej wiedzy, ma ją przekazać kursantom.” Określony rezultat umowy o dzieło powinien mieć indywidualny charakter i niezależny od działania wykonawcy być.”

Przykładowe wyroki sądów

17

„Prowadzenie księgowości oraz koordynacja projektu – w istocie zmierzają do zapewnienia zamawiającemu usług, a nie osiągnięcia zindywidualizowanego rezultatu. W związku z tym, w zależności od okoliczności związanych z wykonywaniem tych czynności, **mogą one stanowić przedmiot umowy o świadczenie usług (do której stosuje się przepisy o umowie zlecenia) lub umowy o pracę, a nie umowy o dzieło.**”

„(...) obowiązki polegające na dozorowaniu obiektów nie mogą mieć charakteru dzieła, ponieważ polegają na wykonywaniu pewnych powtarzających się czynności bez możliwości osiągnięcia rezultatu, **co wskazuje na charakterystyczną dla stosunku pracy ciągłość świadczenia pracy ...**”

Przykładowe wyroki sądów

18

„Nazwa umowy z wyeksponowaniem terminologii służącej podkreśleniu wybitnie charakteru umowy jako umowy o dzieło, nie są elementami decydującymi samodzielnie o rodzaju zobowiązania, w oderwaniu od oceny rzeczywistego przedmiotu tej umowy i sposobu oraz okoliczności jej wykonania.

Dziełem jest stworzenie czegoś lub przetworzenie do postaci, w jakiej dotychczas nie istniało. W przypadku wykładów, szkoleń, warsztatów nie występuje żaden rezultat ucieleśniony w jakiegokolwiek postaci. Jest to wyłącznie staranne działania wykonawcy umowy, który stosownie do posiadanej wiedzy, ma ją przekazać uczestnikom.”

Kiedy umowa zlecenia może być uznana za umowę o pracę?

19

Kształtując zapisy umowy zlecenia należy unikać zapisów oraz działań formalnych, z których mogłyby wynikać cechy ważne dla stosunku pracy, takie jak:

- ✓ określenie stanowiska pracy tak, jak przy pracownikach
- ✓ określony czas pracy (w tym również obowiązek wykonywania jej w systemie zmianowym czy w godzinach nadliczbowych)
- ✓ oznaczone miejsce wykonywania czynności/prac
- ✓ podpisywanie listy obecności
- ✓ podporządkowanie zleceniobiorcy poleceniom kierownictwa, co do miejsca lub sposobu wykonywania prac
- ✓ obowiązek wykonywania poleceń przełożonego

Kiedy umowa zlecenia może być uznana za umowę o pracę?

20

Kształtując zapisy umowy zlecenia należy unikać zapisów oraz działań formalnych, z których mogłyby wynikać cechy ważne dla stosunku pracy, takie jak:

- ✓ przeniesienie ryzyka prowadzonych prac na zlecającego (pracodawcę)
- ✓ umiejscowienie takiej osoby w strukturze organizacyjnej podmiotu, wpisanie jej na listę pracowników w schemacie organizacyjnym działu albo dawanie wizytówek z określonym stanowiskiem
- ✓ obowiązek wykonania poleceń podmiotu zatrudniającego w warunkach podporządkowania
- ✓ precyzyjnego wyznaczenia godzin pracy

Kiedy umowa zlecenia może być uznana za umowę o pracę?

21

Kształtując zapisy umowy zlecenia należy unikać zapisów oraz działań formalnych, z których mogłyby wynikać cechy ważne dla stosunku pracy, takie jak:

- ✓ określenie wymiaru czasu pracy (np. pełnego etatu lub $\frac{3}{4}$ etatu)
- ✓ rozliczanie czasu wykonywania czynności na formularzach stosowanych wobec pracowników (karty ewidencji czasu pracy, listy obecności, harmonogramy pracy)
- ✓ prawo do płatnej przerwy w wykonywaniu pracy w trakcie roku (urlop wypoczynkowy), wynagrodzenia za czas choroby, nagród czy świadczeń w naturze, które przysługują pracownikom
- ✓ uprawnienia do odprawy w przypadku rozwiązania umowy

Ku przestrodze ☹️

22

Podmiot zatrudniający, który w miejsce umowy o pracę zawiera umowy cywilnoprawne, popełnia wykroczenie przeciwko prawom pracownika i podlega karze grzywny (art. 281 pkt 1 kodeksu pracy) od 1 do 30 tys. zł.

Długotrwałe zatrudnienie w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy, przez okres co najmniej kilku miesięcy, może prowadzić do odpowiedzialności karnej pracodawcy.

W opisanych okolicznościach pracodawca ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 219 kodeksu karnego. Zgodnie z tym przepisem, kto narusza prawo o ubezpieczeniach społecznych, nie zgłaszając, nawet za zgodą zainteresowanego, wymaganych danych, podlega karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Dziękuję za uwagę!

23

AGNIESZKA GAMDZYK

Superata